

Start To Schaak

Leer schaken in 4 lessen!

Gert Van Bunderen
Ronny Liekens

SCHAKEN

WWW.MORETUS.BE

VOOR JONG EN OUD

Agenda

De cursus bestaat uit 4 lessen van 1 uur.

Op einde van de cursus kan je een schaakpartij spelen volgens de regels.

- ▶ Les 1: Doel van het schaken - Schaakregels
- ▶ Les 2: Tactiek - combinaties, en-passant slaan
- ▶ Les 3: Gouden regels van de opening en de rokade
- ▶ Les 4: Een volledige partij spelen

Programma dag 1

- ▶ Wie speelt er schaak?
- ▶ Schaakorganisatie - FIDE - KBSB - VSF - Liga -Club
- ▶ Het doel van een schaakpartij
- ▶ Het schaakbord
- ▶ De koning
- ▶ De toren
- ▶ Termen slaan, schaak en mat
- ▶ De schaakklok
- ▶ Eventueel: De looper, De dame, Het paard, De pion
- ▶ De beginstelling
- ▶ Oefeningen

Wie speelt er schaak?

- ▶ Vrouwen en mannen, Jongeren en ouderen.
- ▶ Een schaakpartij kan gaan tussen twee personen van verschillende gender, leeftijd, taalgemeenschap, geloofsgemeenschap, politieke overtuiging, etc.
- ▶ In de jaren zestig en zeventig werd het schaken politiek uitgespeeld tijdens de koude oorlog. Symbolisch waren de matches om de wereldtitel:
  - ▶ 1972: IJsland, Reykjavik, Bobby Fischer (VS) - Boris Spassky (USSR)
  - ▶ 1978: Filipijnen, Baguio tussen, Anatoli Karpov (USSR) en Viktor Kortsjnoj (USSR maar toen al uitgeweken naar Zwitserland).

Wie speelt er schaak

Jong en oud

Wie speelt er schaak?

Jeugdschaak in 1964

Jeugdschaak nu

Wie speelt er schaak?

De burgemeester van Antwerpen tegen Daniel Dardha (sept. 2018)

*Daniel Dardha werd in 2019 de jongste Belgische kampioen ooit en was de Belgisch kampioen in 2021 en 2022!

Nakaarten bij een schaakpartij

Wie speelt er schaak?

Daniel Dardha

Kampioen van België 2022

Tyani De Rycke

Kampioene van België 2022

Wereldkampioenen schaken

Ding Liren (China)
Wereldkampioen

Ju Wenjun (China)
Wereldkampioene

Bekende schaaksters

Polgar zusters in 2004
(afkomstig uit Hongarije)

Alexandra Kostenjoeek (Rus)
Wereldkampioene in 2008

Open schaaktornooi van Gent
→ 324 deelnemers.

Schaakorganisaties

Schaakorganisaties

- ▶ FIDE = Fédération Internationale des Échecs
  - Internationale schaakfederatie → Wereldwijd.
  - Bepaalt de schaakregels die overal in de wereld worden toegepast.
  - Organiseert o.a. wereldkampioenschappen.
  - Zorgt voor een internationaal quoteringssysteem → Fide Elo.
- ▶ KBSB = Koninklijke Belgische Schaakbond
(Fédération Royale Belge des Échecs en Königlicher Schachbund Belgien)
- ▶ VSF = Vlaamse schaakfederatie
- ▶ Liga = Schaakorganisatie per provincie → Wij behoren tot Liga Antwerpen
- ▶ Club = Lokale schaakorganisatie → Schaakkring Moretus Hoboken v.z.w.

Belangrijkste tornooien in België

- ▶ Belgische schaakkampioenschap
→ Dit jaar gaat dit door in Brugge tijdens de Brugse Meesters
- ▶ Nationale interclub
→ Grootste clubcompetitie van België, meer dan 1000 deelnemers.
→ Gespeeld in 5 afdelingen (met subafdelingen), Ploegen uit heel België
- ▶ Ligakampioenschappen
→ Individueel kampioenschap, tussen oktober en april
- ▶ Zilveren Toren
→ Ploegentornooi tussen ploegen uit Liga Antwerpen
- ▶ Belgisch Jeugdkampioenschap
→ Voor jongeren tot 20 jaar gespeeld (reeksen per leeftijd)
→ ±400 deelnemers (al enkele jaren in Blankenberge tijdens paasvakantie)
- ▶ Jeugd criterium Vlaanderen
→ 10-tal ééndagstornooien voor jongeren tot 20 jaar (reeksen per leeftijd)

The background features abstract, overlapping geometric shapes in various shades of green, ranging from light lime to dark forest green. These shapes are primarily located on the left and right sides of the frame, creating a modern, dynamic feel. The central area is a plain white space where the text is located.

Schaaktechnisch

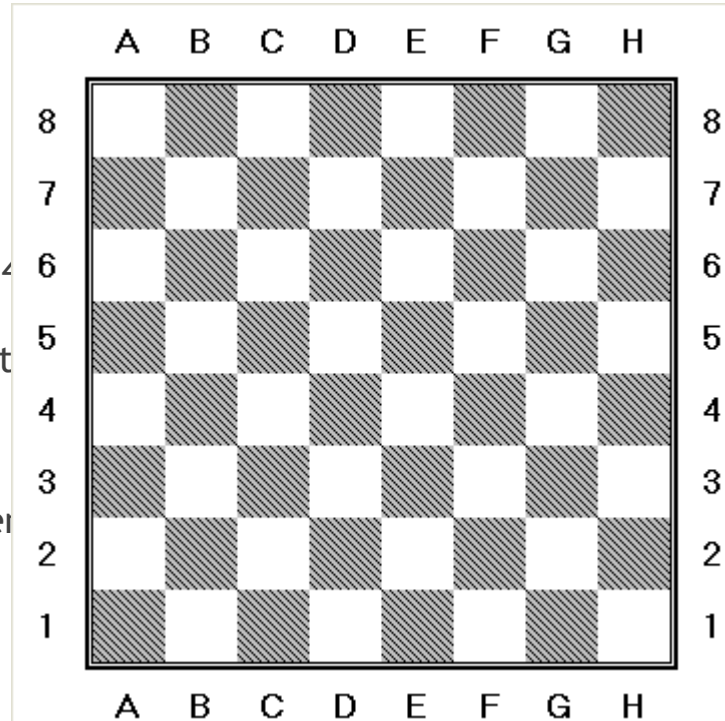
Het doel van een schaakpartij

- ▶ Schaaktechnisch is het doel van een partij de tegenstander mat te zetten.
- ▶ Als speler kan je doel zijn:
  - ▶ een boeiende partij spelen.
  - ▶ een partij te spelen in een aangename sfeer
  - ▶ in een gezellige sfeer te vertoeven
- ▶ Voordelen van schaken:
  - ▶ verhoging concentratievermogen
  - ▶ beter leren plannen en vooruit denken
  - ▶ komen tot zelfreflectie en relativering
  - ▶ komen tot emancipatie van mensen
  - ▶ komen tot sociale interactie

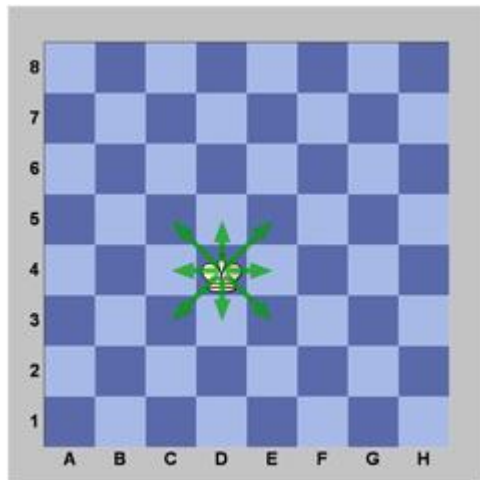

Het schaakbord

- ▶ Het schaakbord bevat 64 afwisselend witte en zwarte velden.
- ▶ Waarom 64 velden? Mogelijke verklaring:
  - ▶ Chaturanga (voorloper van het huidige schaken) betekent 'spel van de vierkanten' en het vermeldt 4 militaire afdelingen, waar 1 militaire afdeling bestond uit 8 delen (4 pionnen en 4 stukken). Zodat we komen tot $4 \times 4 = 16$ stukken aan elke kant of 32 stukken in het totaal.
  - ▶ Met 32 stukken is een bord van 36 velden te klein en 49 te groot. 64 lijkt geschikter en dit is ook een perfecte kwadraat van 8.
- ▶ Elke vak wordt aangeduid met een letter en een cijfer.
  - ▶ Lijnen: Letters A t.e.m. H
  - ▶ Rijen: Cijfers 1 t.e.m. 8
  - ▶ Voorbeeld aanduiding veld: e3

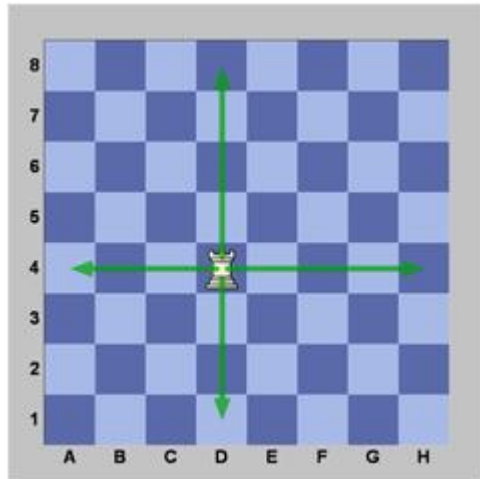
De koning

Eigenschappen

- ▶ Belangrijkste stuk
- ▶ Zwakste stuk
- ▶ Doel is de koning van de tegenstander mat te zetten
- ▶ Eigen koning dient beschermd te worden tegen mat.
- ▶ Kan in alle richtingen één veld bewegen.
- ▶ Mag niet in schaak gezet worden.
- ▶ Mag niet genomen (geslagen) worden.
- ▶ Engels: King
- ▶ Frans: roi

De toren

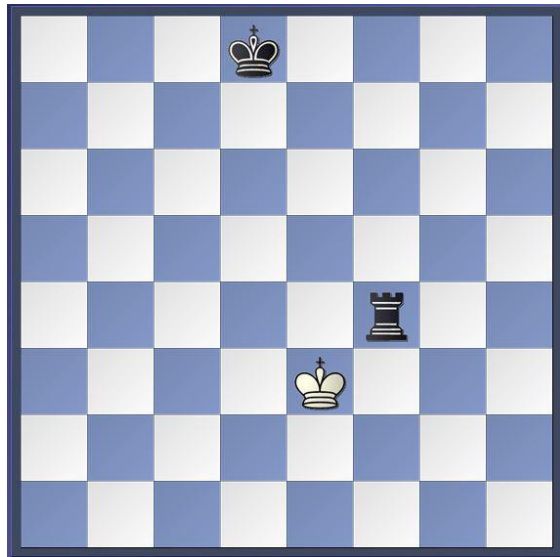

De toren

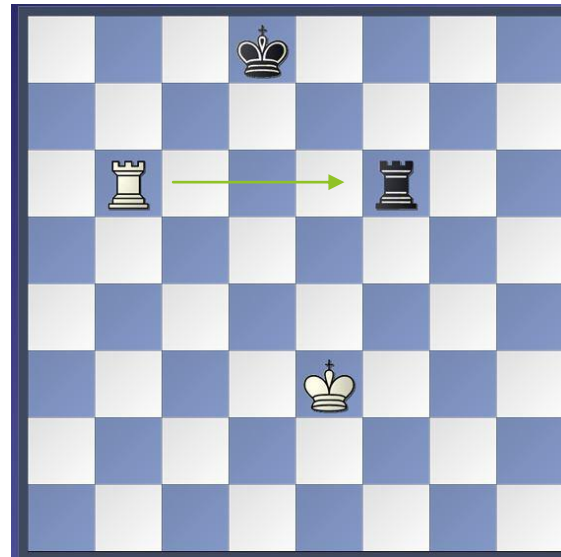
- ▶ Kan horizontaal en verticaal bewogen worden over het bord.
- ▶ Kan niet over andere stukken springen.
- ▶ Mag niet op de plaats gezet worden waar reeds een ander stuk staat van dezelfde kleur.
- ▶ Kan een stuk van de andere kleur slaan maar niet de koning.
- ▶ Kan de koning schaak zetten.
- ▶ Engels: Rook
- ▶ Frans: Tour

Een aangevallen stuk en een stuk slaan.

De toren staat aangevallen door de koning.

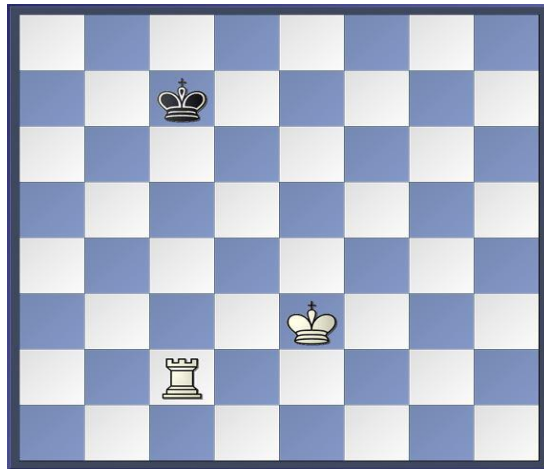

Wit aan zet: Witte toren valt zwarte toren aan en kan deze slaan (=stuk wegnemen en eigen stuk op dit stuk zijn plaats zetten).

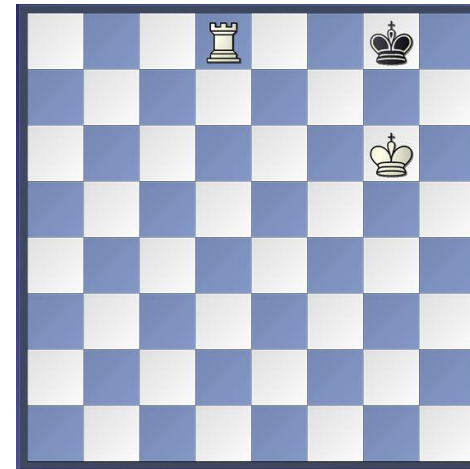

Schaak en schaakmat

De koning staat schaak
(aangevallen door de toren)

De koning staat Schaakmat
met de toren (als de koning
schaak staat en niet meer uit
dit schaak kan ontsnappen).

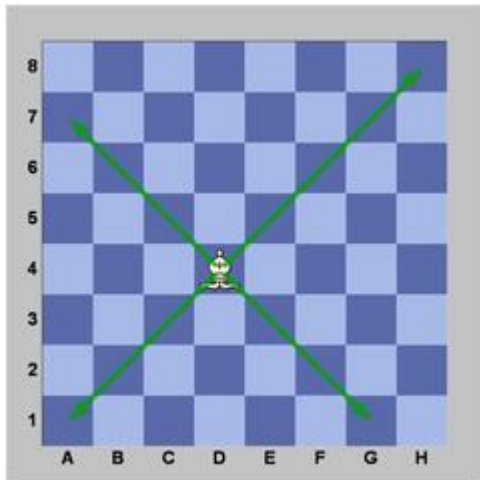

De schaakklok

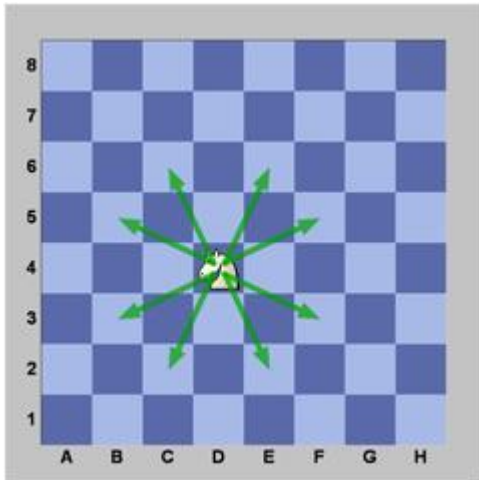
- De schaakklok is een onmisbaar deel van een schaakpartij.
- Als een speler de klok induwt begint de tijd van zijn tegenstander te lopen en wordt de eigen tijd stil gezet.
- Een veelgebruikt tempo in 2018 is : 90 minuten per 40 zetten vervolgens 30 minuten voor de rest van de partij en 30 seconden extra per zet.
- Deze extra tijd per zet wordt increment genoemd.
- Als een speler zijn tijd is opgebruikt verliest hij of zij de partij. Men zegt soms nog dat de vlag gevallen is (afkomstig van de oudere klokken).

De loper

- De loper beweegt zich diagonaal.
- De loper blijft heel de partij op één kleur.
- Beide spelers hebben bij de start elk twee lopers (één voor elke kleur).
- De loper slaagt een stuk zoals een toren dit doet maar diagonaal.
- Engels: Bishop
- Frans: Fou

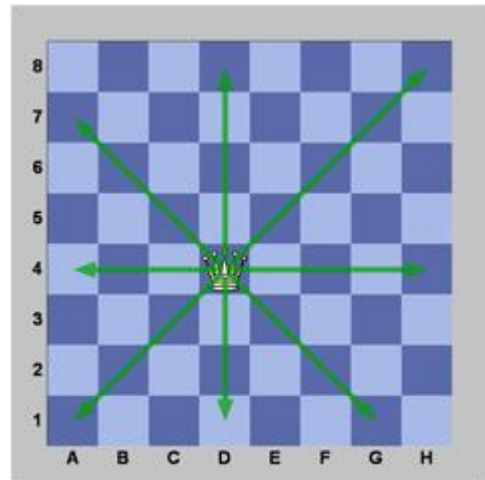
Het paard

- Het paard maakt een sprong: één veld recht (zoals de koning) en één schuin (zoals de looper) in dezelfde richting.
- Het paard is het enige dat over een andere stuk kan springen.
- Beide spelers hebben bij de start elk twee paarden.
- Het paard slaagt een stuk zoals een ander stuk dit doet.
- Engels: Knight
- Frans: Cavalier

De dame

- De dame kan elke zet bewegen als een toren of als een looper maar niet als een combinatie van beide.
- De dame is het sterkste stuk op het bord.
- De dame slaagt zoals andere stukken dit doen.
- Engels: Queen
- Frans: Dame

De pion

- Is een speciaal stuk!
- Als een pion voor de eerste maal in de partij wordt verzet mag deze één of twee plaatsen vooruit gaan. Maar enkel bij de eerste zet van de pion!
- Na de eerste zet van de pion mag hij steeds één veld vooruit gaan (nooit achteruit of schuin).
- De pion slaagt een stuk schuin (zoals de looper maar slechts één veld vooruit).
- De pion kan promoveren tot Dame, Toren, Paard of looper. Dit gebeurt als de pion de achterste rij van het bord bereikt (voor wit rij 8 voor zwart rij 1)

Alle stukken in de beginstelling

- ▶ Een schaakpartij begint steeds vanuit deze beginstelling.
- ▶ Een variant op het klassieke schaken is chess960 waarbij de stukken op rij 1 en 8 anders kunnen worden opgesteld.
- ▶ Waarde stukken:
  - ▶ Dame: 9
  - ▶ Toren: 5
  - ▶ Loper: 3
  - ▶ Paard: 3
  - ▶ Pion: 1

Einde sessie 1